

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนบ้านน้าราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

The Development of Teacher in Teaching Management by Using Principle of Sufficiency of Economy Philosophy a Case Study of Bannamrad School Under Suratthani Primary Educational Service Area Office 2

วิชณ ขวัญเพชร¹ ดร.ยาณิศา บุญจิตรี² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ เพ็ชรพวง³
Visanu Khanpetch¹ Dr. Yanisa Boonchit² Asst Prof Dr. Sapon Pechrpuang³
¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
โทรศัพท์ 083-636-0283 อีเมล nugarn@gmail.com
²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
โทรศัพท์ 077-913381 อีเมล graduate@sru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ประเมินผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้าราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ด โดยมีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน จำนวน 2 วงรอบ คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตผล และการสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 13 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรม การอบรม แบบบันทึกการนิเทศ แบบประเมินทักษะ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้าราด พบว่า โรงเรียนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ แต่ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ครูขาดความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้บูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และ ด้านเจตคติ 2) ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้าราด ได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการนิเทศภายใน ชั้นเรียน พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการสังเกตพฤติกรรม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการประเมินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้าราด พบว่า

ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงขึ้น ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาครู , การจัดการเรียนรู้ , ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study the state of learning management by using the principle of philosophy of sufficiency economy, 2) to develop the teachers in learning management by using the principle of philosophy of sufficiency economy, and 3) to evaluate the development of teachers in learning management by using the principle of philosophy of sufficiency economy under The Primary Educational Service Area Office Surat Thani 2. This study was conducted by action research method by Kemmis and McTaggart including four steps: planning, action, observation, and reflection; and consisted of two cycles. The target group included 13 teachers. Data were collected by an interview form, a test, a learning management plan assessment form, a training behavior observation form, a supervision record form, a skill assessment form, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows. 1) The state of the learning management of the school were the school regularly applied the principle of philosophy of sufficiency economy in defining and developing the school curriculum; however, some of the teachers did not. The teachers lacked knowledge in creating learning management plans and skills. The school used the integrated learning assessment and evaluation according to the principle of philosophy of sufficiency economy and prepared the learning assessment and evaluation tools which covered knowledge, process, and attitude aspects. 2) The development of the teachers carried out by the workshop focusing on writing learning management plans by using the principle of philosophy of sufficiency economy and classroom supervision showed that the results regarding learning management plan, behavior observation, and learning management supervision and monitoring were high. 3) The evaluation results of the development of the teachers showed that the knowledge and understanding after attending the workshop of the teachers was higher and the learning management by using the philosophy of the teachers was high. In addition, the satisfaction towards the development of the teachers was very high.

Keywords: development of teacher, teaching management, principle of sufficiency of economy philosophy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาที่ให้แนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ซึ่งการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่มีความสมดุลและมีความสุข แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) ในการสนองต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง เข้าถึงบริการพื้นฐานสวัสดิการและกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในประชาคมโลก (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : 4 - 7) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต มีเป้าหมายว่าคนทุกช่วงวัย ต้องมีจิตสำนึกรักสิ่งแวดลอม มีคุณธรรมจริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กระทั่งการศึกษาธิการจึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาคน โดยแนวทางการจัดการศึกษาตามมาตรา 23 กำหนดการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและต้องเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามความเหมาะสม ซึ่งการบูรณาการจะต้องมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการบูรณาการเชิงเนื้อหาวิธีการ เชิงความรู้กับกระบวนการ เชิงความคิดกับคุณธรรม เชิงความรู้กับการปฏิบัติและบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของผู้เรียน (พระมหานรินทร์ สุมโน, 2560 : 115)

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกรศึกษา ต้องเริ่มจากการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทุกระดับ โดยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษานั้นจะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำให้นักเรียนรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรมให้นักเรียนมีความสุขทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาระเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นที่สำคัญคือครูต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชน เล็งเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ

ปัจจุบันแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งการสอนและหลักสูตร ทั้งเนื้อหาและกิจกรรม รวมทั้งการวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ระบุให้มีการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องจัดแบบบูรณาการ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562 : 6) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) ได้กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร คณะครู และผู้นำชุมชนต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนให้ความสำคัญในการปลูกฝังนักเรียนให้ยึดเป็นแนวทางการดำรงชีวิตและเมื่อนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนบ้านน้ำลาด ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านท่าเียบ อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สภาพของชุมชนบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนเกษตรกรรม มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ป่าต้นน้ำบ้านน้ำลาด ในขณะเดียวกัน

ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ มีความขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เรียนจบในระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง นักเรียนต้องคอยช่วยผู้ปกครองทำงานก่อนมาโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้น ทำให้ครูโรงเรียนบ้านน้ำราดต้องมีความตระหนักและคอยดูแลสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียนตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียน ซึ่งได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนที่สอดคล้องกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ (โรงเรียนบ้านน้ำราด, 2562 : 24)

จากการศึกษาการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (นิวัฒน์ รัชชโรต, 2558) และการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา (รุ่งฤดี โชติวิเชียร, 2558) พบว่า การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันได้ (อำพล เสนาณรงค์, 2558 : 4) ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. ทำให้เกิดการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. ทำให้การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิส และแมคแทกการ์ท (Kemmis and Mc Taggart, 1988) โดยมีกระบวนการในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การวางแผน (Planning) 2. การปฏิบัติการ (Action) 3. การสังเกตผล (Observation) 4. การสะท้อนผล (Reflection)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงานในการพัฒนาครู คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และมีวิธีการพัฒนาครู คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศภายใน

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านน้ำราด จำนวน 13 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

1. การศึกษาในวงรอบที่ 1 ใช้ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม – 15 ตุลาคม 2563
2. การศึกษาในวงรอบที่ 2 ใช้ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 17 พฤศจิกายน – 25 ธันวาคม 2563

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านน้ำราด อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย**ตัวแปรต้น**

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

**ตัวแปรตาม**

ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้
2. ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้
3. ครูมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการอบรม แบบบันทึกการนิเทศ แบบประเมินทักษะ และแบบประเมินความพึงพอใจ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การประเมินความรู้ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตพฤติกรรมการอบรม การนิเทศภายใน การประเมินทักษะ และการประเมินความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปฏิบัติการ การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

1.1 การพัฒนาหลักสูตร พบว่าโรงเรียนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนได้นำหลักสูตรสถานศึกษามาบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการปรับปรุง พัฒนาและมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

1.2 การจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ครูขาดความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา จึงได้เสนอแนะการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยครูควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

1.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนบ้านน้ำราดมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติ มีการให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

2. ผลการพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

2.1 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า

2.1.1 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.17 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านองค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.37 และด้านสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 3.88

2.1.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการของครูผู้สอน

ผลการสังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการของครูผู้สอนโรงเรียนบ้านน้ำราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.37 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การให้ความสนใจเรียนรู้ขณะอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.77 และการมีส่วนร่วมในการซักถามและแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 4.08

2.2 ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.24 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.37 และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 4.12

3. ผลการประเมินการพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเปรียบเทียบผลรวมของคะแนนก่อนและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีคะแนนสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.38

3.2 ผลการประเมินทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า การประเมินทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.32 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการอธิบาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.47 และด้านการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 4.17

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจในการพัฒนาคู่มือในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.55 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลการพัฒนาคู่มือด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.85 และการวางแผนนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 4.38

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ในด้านการจัดการเรียนการสอน ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูยังขาดความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีข้อเสนอแนะการพัฒนาครู คือครูควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของนิวัฒน์ รัชร์รอด (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาของพระครูสถิตนราธิการ (2561) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมพหุวัฒนธรรม ของคณะสงฆ์ภาค 17 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมมีการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ซึ่งสอดคล้องกับโชติชวัล พุทธิกาญจน (2556 : 30 - 32) ที่กล่าวถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการคือวิธีที่มุ่งเน้นให้ครูมีความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงาน และจรรย์ทิพย์ ก้อนแพง (2557: 40) ที่กล่าวว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นกระบวนการสร้างความรู้ ความสามารถ ในขณะที่การนิเทศภายในเป็นวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ จันจิรา โชติเอี่ยม (2562 : 51) ได้กล่าวถึงการนิเทศภายในคือกระบวนการที่สนับสนุนให้ครูหรือผู้ปฏิบัติงานปรับปรุงและพัฒนางานในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ อีปะกร ศรีจันทร์ (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการผลิตและใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพครู ประกอบด้วย 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 2) การนิเทศภายในเพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพครู และผลการศึกษาวิจัยของ มณฑิตา สุตัญตั้งใจ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศติดตาม และในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการพัฒนาคือการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ เช่นเดียวกับผลการศึกษาวิจัยของ ยศวัฒน์ คำภู (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรรณานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่าในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางในการพัฒนาประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศติดตาม และในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการพัฒนาคือการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

3. การประเมินผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า การประเมินผลการพัฒนาครูผู้สอนของโรงเรียนบ้านน้ำลาด แบ่งออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการเปรียบเทียบผลรวมของคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีคะแนนสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.38 ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของอีปะกร ศรีจันทร์ (2561) ที่

ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการผลิตและใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ในการผลิตสื่อมัลติมีเดียที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาวิจัยของ มณฑิตา สุตัญตั้งใจ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแขงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการประเมินทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนบ้านน้ำราดมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการอธิบาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ อธิษฐาน ศรีจันทร์ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการผลิตและใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีทักษะที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษได้ เช่นเดียวกับผลการศึกษาวิจัยของ ยศวิวัฒน์ คำภู (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรรณานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ในวงรอบที่ 2 พบว่า ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนบ้านน้ำราดมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลการพัฒนาครูด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และทำรวางแผนนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ อพันตริ พูลพุทธา (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูกรณีนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาและครูที่เลี้ยงมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสมรรถนะ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนางานของ คุณาพร วรรณศิลป์ (2560) ที่ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน เรื่องการทำวิจัยชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า

1. จากผลการนิเทศติดตามทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรส่งเสริมให้มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน นำไปสู่การพัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียงต่อไป
2. จากผลการวิจัยทำให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและความพึงพอใจ จึงควรจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาจทำในรูปแบบของรายภาคการศึกษา หรือรายปีการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. จากผลการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย จึงควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปไว้ 3 ประเด็น คือ

1. จากผลการวิจัยที่พบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการจัดการเรียนการสอน เกิดจากครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จัดการเรียนรู้ไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ครูขาดความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาครู จึงควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สอดคล้องและสามารถพัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียงได้ต่อไป
2. จากผลการวิจัยทำให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในยุค 4.0 และทักษะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนของครูเพื่อพัฒนาการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. จากผลการวิจัยทำให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพและเพื่อให้การสะท้อนผลของการวิจัยเกิดผลกับนักเรียน จึงควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี. คู่มือฯ วรรณศิลป์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 13(3) : 25 – 39.
- จรินทร์พย์ ก้อนแพง. (2557). **การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแซ่** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงเขตการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จันจิรา โชติเอี่ยม. (2562). การนิเทศสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. **ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2562** (หน้า 49-58). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- โชติชวัล พุทธิกาญจน. (2556). แนวทางการพัฒนาครูในประเทศไทย Teacher Development Approach in Thailand. **สังคมศาสตร์**, 2(1), 30 - 32.
- ณัฐพร ศรีจันทร์. (2559). **การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระกร ศรีจันทร์. (2561). **การพัฒนาศักยภาพครูในการผลิตและใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- นิวัฒน์ รัชชรอด. (2558). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระครูสถิตินราธิการ. (2561). การจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมพหุวัฒนธรรมของคณะสงฆ์ภาค 17. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานรินทร์ สุมโน. (2560). การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21. MBU Education Journal : Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, 5(1), 115.
- มณฑิตา สัตย์ตั้งใจ. (2561). การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนหนองแขงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยศวัดน์ คำภู. (2562). การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรรณานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รุ่งฤดี โชติวิเชียร. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. Journal of Educational Measurement, Mahasarakham University, 9, 687 - 688.
- โรงเรียนบ้านน้ำลาด. (2562). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านน้ำลาด พ.ศ. 2562 - 2565. สุราษฎร์ธานี : โรงเรียนบ้านน้ำลาด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การถอดบทเรียน เพื่อการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- อพันธ์ พูลพุทธา. (2560). การพัฒนาสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อำพล เสนาณรงค์. (2558). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. NRRU Community Research Journal, 12(1), 191 - 203.